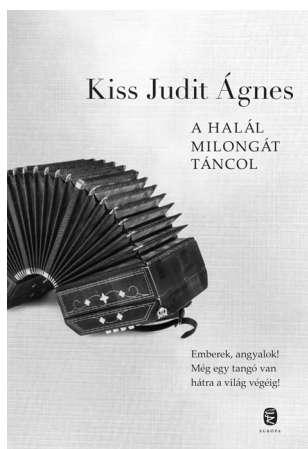

ISTÓK ANNA

Legalább dugjatok egy jót!

SZUBJEKTÍV RECENZÍÓ KISS JUDIT ÁGNES:
A HALÁL MILONGÁT TÁNCOL C. REGÉNYÉRŐL

Európa Könyvkiadó
Budapest, 2017
429 oldal, 3490 Ft

”

Tizenöt éves koromban, konfirmációi előkészítőn a lelkészsünk azt a kérdést tette fel nekünk, mihez kezdenénk, ha megtudnánk, hogy 24 óra van már csak hátra az életünkből, és jön a világvége. A többség nagy része szendén megadta a pc választ: kibékülnék a haragosaimmal, elmondanám a szeretteimnek, mennyire fontosak nekem, rendbe tenném a dolgaimat, imádkoznék Istenhez stb. Egy lány volt csak közöttünk, aki ki merté mondani a frankót, én bizony kipróbálnám a kábítószeret és a szexet, mert nem akarok úgy meghalni, hogy egyikben sem volt részem. Huszonöt évvel később ugyanezzel a gondolattal találok magam szembe Kiss Judit Ágnes *A halál milongát táncol* című, nemrég megjelent regényében. A legszimpatikusabb szereplő, Gregorio foglalja össze tömören az élet és a könyv lényegét:

„Ennek az egész kibaszott világnak pillanatokon belül lőttek. Legalább dugjatok egy jót. Másnak úgyszincs értelme.”

És itt akár abba is hagyhatnám a regény méltatását, hiszen aki ennyitől nem kapott kedvet hozzá, az ezután sem fog, de azért az igazsághoz hozzátartozik, hogy nem (csak) ezért a gondolatért szerettem meg Judit regényét, hanem mert olyan lényeges gondolatokat fogalmaz meg, fejt ki és elemez tovább, amelyekkel eddig csak a legkedvesebb regényeimben találkoztam.

A könyv maga a tangóra épül, négyes felosztású, még akkor is, ha az utolsó tanda – vagyis fejezet szám szerint az ötödik. A tangó – mint azt a regényből megtudhatjuk – valójában négy lépésből áll, az első a *tisztelet*. Amikor a férfi – értsd író – odalép a táncparketten a nőhöz – értsd olvasó – és felkínálja a táncát, kapcsolatba lép vele. Az olvasás folyamata, épp mint a tánc, csak egy alkalomra szól, de mindkettő ugyanarról: a tanításról. *Azért lépünk kapcsolatba, hogy tanítsuk egymást*, és itt nincs alá-fölé rendeltség, csak bizalom és tisztelet, amit az író felkínál az olvasónak: akarsz-e velem tartani egy rövid időre, hogy elmondjak neked valami fonto-

sat és szépet az életről?

Judit tisztelete az olvasó iránt nem más, mint a rögtön magával ragadó stílus, az a kicsit mágiikus realista hangulat, ami azonnal beszippantja az embert. Érezzük, hogy olyan valaki szól hozzánk, aki nemcsak hogy táncos, de zenész is, a szereplők hangja tisztán szól és jól ki-vehető, pedig elég népes a zenekar. Már mindjárt az első oldalakon felsejlik Gabriel García Márquez világa, megismerjük a 132 éves Lucia Pérezt, akiről a halál elfeledkezett, a kisiút, aki lángot őriz a tenyerében, és az elbeszélőt is meg az őrangyalát, aki egy meleg tangó-bárban borozik, és közben észre sem vesszük, de máris túl vagyunk az első tandán.

Ha a táncos – értsd olvasó – úgy érzi, megkapta a tiszteletet az írótól, arra *bizalommal* fog válaszolni, követem a táncosomat, mert nem akar rám kényszeríteni semmit, hiszen tisztel. És belépünk együtt, egymást átölelve a parkettre, és akárcsak egy népes bárban, sorban elje-tenek szemünk előtt a szereplők. Hol ez, hol amaz táncol a látóterünkben, megcsillan tánctu-dásuk, szenvedélyük, aztán eltűnik, és átadja másnak a helyét. Megismerjük a regény összes szereplőjét, szövevényes kapcsolataikat, és lassan megértjük, mire is megy ki a játék. Észre-vétlenül csúszunk át a harmadik tandába, ami nem más, mint a *felelősség*. Mert az írónak, éppúgy mint a táncban a vezetőnek, felelőssége van, hogy az olvasó hova lép, és hogyan tán-col. A vezető feladata, hogy az olvasó klasszul végigtáncolja a tangót, ne lépjen a másik lábá-ra, és ne hagyja abba a táncot. Mert mi van, ha abbahagyja? Lecseréli az író egy másik tánc-partnerre? Nem, az írás nagy felelősség, majdnem akkora, mint az olvasásé. Hiszen az olva-sónak is van felelőssége, azért ő sem egy akaratlan bábu, akit a táncpartnere kénye-kedve szerint magával ráncigál. Meg vannak adva a lehetőségek, az író teret ad nekünk, meghív minket, és mi megyünk vele. És mivel Kiss Judit Ágnes jó táncos és jó vezető – értsd író – így szerencsések vagyunk, mert sok mindent megoszt velünk: a táncról, a szerelemről, az életről és leginkább a halálról.

Merthogy a halál és a szerelem egy töről fakad, ezt már Szerb Antal is megírta az *Utas és holdvilágban*: a meghalás erotikus aktus, hiszen a halálvágy is csak vágy, amiben Eros benne van. A férfi mindig a nő után vágzik, tehát végső soron a halál nő, egy ringyó, aki elcsábítja a férfiakat. Kiss Judit Ágnes tovább folytatja a gondolatsort: a meghalás nő, a születés is a nő-höz kötött, egyébként meg maga a teremtés is nőies: ahogy a semmiből születik valami, mag-zat a méhben, bolygó a világegyetemben, kiszakadás a kozmikus vágyból mind egyazon je-lenség kifejezési formái: „A szülés, születés és halál azért van, mert Isten így akar elmagyarázni nekünk valamit a működéséről.” És Judit szereplői ezt tanítják az igazaknak, bár látszólag vi-lágvége van, valójában csak „a világ hüvelyéből készül éppen kilöködni egy új világ. Ez a világ évezredek óta várandós, és most eljött a szülés ideje.” Ami az egyiknek halál, az a másíknak élet. Ilyen egyszerű ez, van, aki a regényben meghal, van, aki tovább él, és persze olyan is van, aki csak dimenziót vált. Mindegy minek nevezzük: életnek, halálnak vagy szerelemnek, ugyanazt jelenti, de csak azok fogják megérteni, akik az életet is értik. Akik a maga teljesség-ében élnek meg az életet: „akik számára az evés nem szeretkezés, és a szeretkezés nem ürítés.” Akik megélik a pillanatot annak minden szenvedélyességével, minden érzékkel és igen, min-den fájdalommal együtt. Mert az élet fáj. Akárcsak a születés, a halál vagy a szerelem.

Azért a tánc közben fel-felmerül a táncosokban – értsd olvasókban – a kérdés, hogy jó-jó, oké, hogy világvége van, na de miért? Kiss Judit Ágnes nem lenne jó tangós, ha nem a megfe-lelő szereplővel mondatná ki a választ, vagyis az egyik lehetséges választ a sok közül. A már említett Gregorio, a fotós, aki a kamerája mögé bújik az emberek előtt, ugyanazt a gondolat-

sort veszí végig, amit Aubrey Green festő Galsworthy *Forsythe Sagájában*. „Az angolok történelmük során legalább 30 nemzedéknyi hőst halmoztak fel, ez azt jelenti, hogy minden embernek közel 900 millió felmenője van I. Edwardig. Holott, akkoriban Anglia lakossága alig 1 millió volt.” (John Galsworthy) És az ősök száma ahelyett, hogy növekedne, egyre csak csökken. Gregorio hasonló számításokat végezve arra a következtetésre jut, hogy igazából mi, akik most itt vagyunk a világon, mindannyian egy „mocsok nagy vérfertőzés elkövetői és követői vagyunk. A bűnös szex az oka annak, hogy isten megelégtelte a dolgot és most leszámol az emberiséggel.” És mint minden elméletre, erre sincs semennyi bizonyíték sem, „brit tudósok majd egyszer bebizonyítják”. Addig meg hiszünk Kiss Judit Ágnes Gregoriójának, aki természetesen a megmentendő, de nem megmentett szereplők sorát gyarapítva, berúgva várja a világvégét.

Ahogy közeledünk a regény és a világ vége felé, a lehetséges válaszok a táncoló párok sorsán keresztül rajzolódnak ki elénk: a legmeggrázóbb sors talán a főhős szerepét magára öltő Milenának jut, akinek a személyes világvége még a rendes előtt bekövetkezik, és ő vállalkozik a krónikás szerepére is. Talán ennek a személyes tragédiának köszönhető, hogy maga a nagy világvége ábrázolása szinte mellékessé degradálódik, mint ahogy a halál is olyan, ahogy Szabó Magda írja a *Für Elise*-ben:

„Szerencsére sok előhalál van a valódira való felkészülésig, az ember élete folyamán többször érzi, hogy se útja, se jövője, se ereje nincs már, minden befejeződött, kész, igazán szép volt a jó Istentől, hogy ezt a módszeres szoktatást a nagy záráshoz kitalálta. A végleges, a záró meglepően könnyen lefolyik majd, mosolyogva halsz meg, kezet rázol az elmúlással, és az utolsó mozdulattal becsukod a könyvet. Akkorára már annyi katasztrófát átéltél, annyi vért vesztettél, annyit féltél, sírtál, próbálkoztál hiába, hogy alig marad szegény halálnak valamije, amit elrabolhat tőled, csak a bőrdet viheti, a csomagolópapírt, amibe Isten pakolt a születéssel, meg a spárgát, a csontjaidat. Hol van már akkorára belőled az az igazi szenvedés, amelybe belegyakorolt az élet, hol a tanácstalan kétségbeesés, hol vagy te, ép önmagaddal?”

Kiss Judit Ágnes is így fejezi be a regényt, ezzel az egyáltalán nem tragikus világvégével, sugallva azt, hogy az univerzum teljes megsemmisülésének fájdalma az emberi szenvedéshez képest egy „nagy bűdös lófasz”.

A tangó negyedik legfontosabb lépése a tisztelet, a bizalom és a felelősség után: az odaadás. Ha jól táncol a vezető, akkor az olvasó válasza az odaadás. „Ha mindkét táncos megteszi a maga lépéseit, hálát fognak egymás iránt érezni, és megszületik a tánc. Hallani és érezni a másik lélegzetét és szívdobogását.” Kiss Judit Ágnes így tangózik végig a regényen az olvasóval, betartva minden szabályt, amire a válasz nem lehet más, mint az, hogy az ember belefeledkezik a táncba, és követi őt teljes odaadással.